

LETOROST

DŘEVO PLODONOSNÉ

KOPOREČKA

O původu této naší nejchutnější zimní hrušky se zprávy velice rozcházejí. Ze starých zápisů vynikajícího pomologa Clem. Rodta v Štěrkovcích u Žatce se dovídáme asi toto: V zahradě Fr. Kaliny v Koporeči vyrostla z pohozeného jádra asi v roce 1782 hrušková pláňka, kteráž, aniž byla šlechtěna, přinesla v roce 1790 první pěkné plody, které svojí výbornou chutí se zamlouvaly každému. Stalo se, že v roce 1797 anebo 1798 dlel kníže Schwarzenberk návštěvou v Postoloprtech a okusil při stole tyto hrušky, které mu tak zachutnaly, že si ihned vyžádal rouby a všude dal pěstovati na svých panstvích.

Rouby byly rozdávány každému, kdo o ně požádal, a že byly bezejmenné, nazval je každý podle své libosti, čímž vzniklo ono množství jmen, pod kterými jest nyní známa.

Jméno „Koporečka“ (nesprávně Koprčka nebo Kobrčka) má podle místa, kde vznikla, dále byla nazvána hruškou knížete Schwarzenberka, Knížecí tabulovou, Postoloprtskou, dále Weinhuberbirne, podle lékaře Weinhubera v Jirkově, Wussin's Butterbirne podle okresního hejtmana v Žatci, pod jménem Bischof Milde známa byla v litoměřickém semináři, Kopitzer Butterbirne podle osady Kopist, vzdálené asi hodinu od Koporče; zdá se, že i Beurré Fischer jest naše Koporečka (Fischer býval děkanem v Kadani). Na pražském trhu znají ji též pod jménem „Kulmy“. Tehdejší farář v Lužici u Teplic, Langecker, nazval ji Liegel's Winterbutterbirne a praví, že jest to semenáč z jeho zahrady. Jest pochybno, aby též druh byl povstal současně a nedaleko sebe na dvou místech.

Že ji znali téměř současně i v Belgii pod jménem Coloma suprême, nelze se diviti, poněvadž kníže Josef ze Schwarzenberku, jsa zetěm vévody z Arembergu a znaje její výtečnost, lehounko ji mohl zanést do Belgie. Taktéž i starší němečtí pomologové, vyjma Diela, tvrdí, že povstala v Čechách.

Ale belgičtí pomologové to popírají a přivlastňují ji sobě, tvrdíce, že vypěstoval ji hrabě Coloma v Mechelen a nazval ji, chtěje tím jaksi na její výbornou chuť již jménem upozorniti, „Suprême“, tedy jaksi v chuti nedostižná, což později bylo pozměněno na jméno Suprême Coloma. Zvláštní zmínky zasluhuje okolnost, že děkan Rössler obdržel ji od Diela a ne od někoho jiného z místa jejího vzniku, což ve svém soupise pod číslem 419, Suprême Coloma uvedl, ač není ani myslitelné, že by byla ušla takovému znalci tak vzácná domácí hruška.

Všeobecného rozšíření nalezla nejen doma, ale i za hranicemi, u nás místem i v míře největší a všude byla vysoce ceněna; po našem venkově znali ji nejvíce pod jménem „Zimní

muškatelka“. Dařila se všude a v každé, ne suché půdě výborně. Začaly se však množiti různé plísně, rok od roku víc a více, takže v přítomné době pěstování její jest úplně ohroženo. Plody bývají podle počasí některý rok více, jiný méně plísni skvrnitě pokryty, následkem čehož plody na loži v napadených místech rychle hnijí, hořknou a stávají se nepotřebnými; ano i na plodech zdánlivě čistých začnou se objevovati na loži černé skvrny, pod kterými dužnina přechází v rychlý rozklad. Avšak nejen plody, nýbrž i letorosty plísni velice trpí, kornatěji a usychají od špiček. Jen na nejlepších, vlhounkých, teplých půdách rodí stromy plody posud čisté.

Jediná pomoc jest jen pilné stříkání ochrannou směsí, což však výnos stromu velice ztenčuje. Z těchto příčin přestala se místem již zcela pěstovati a v Polabí, kde celé sady Koporečky dříve dávaly vysoký užitek, nyní jiným druhem, zvláště Boskovou, ji přešlechťují. K pěstování vysokokmenů nebo ve větší míře se již naprosto nehodí.

Tomu, kdo nechce postrádati této skvostné hrušky, lze raditi jediné k pěstování volně rostoucích nebo i uměle vedených krsků ve tvaru jakémkoliv z toho důvodu, že malé stromy se spíše mohou důkladně a častěji stříkati.

K účelu tomu lze voliti stromky šlechtěné na kdouli, dobře se na ní daří a začínají brzo ploditi.

Jinak jest vzrůst stromu zdravý, bujný a pěkně jehlancovitý, brzo plodí a stále hojně.

Letorosty narůstají dlouhé a štíhlé, pod oky jsou mírně zprohýbané, oblé, zelenavě šedě nahnědlé, ve stínu zelenavé, málo lesklé, bělavými tečkami nenápadně řídce potroušené, a ke konci bývají potaženy lehounkou plstí. Tenká, dlouhá, ostře špičatá oka odstávají, mívají šupinky hnědé, dílem jako postříbřené, s maličko roztrpenou špičkou, jsou na patkách silně vydutých, bez patrných žeber. (Viz obraz.)

Na jaře rašící strom vypadá jako nahnědlý, čehož příčinou jsou mladé lístky, které jsou hnědě zelenavé a mají kraj jemně ochmýřený. Úplně vyvinuté bývají dlouhé asi 80 mm, široké 40 mm, kopinaté, na obě strany stejně protáhlé, našir více, nadél méně prohnuté a mají mělce pilovitě vroubkovaný kraj. Řapík je tenký a 45—55 mm dlouhý; ke konci letorostů bývají však daleko menší, pak jsou kratšími, niťovitými, brzo usychajícími palisty opatřeny; příplodní bývají stejně, jak zprvu uvedeno, velké, také menší a užší, řapíky však dlouhé až 60 mm.

Květních, velkých, dlouhých, stříbřitě šupinatých poupat se vyvinuje mnoho, z těch vykvétají nevelké, miskovité, asi 30 mm v průměru mající květy, z okrouhlých, po kraji jako zkadeřených, navzájem se nedotýkajících plátků sestavené, v menších chomáčcích; poupata bývají začervenalá. (Viz obraz.)

Velikost a tvar plodu, v jejich nejkrásnějším vývinu, jest vystižen barevným obrazem; zpravidla bývají o něco menší, asi tak, jak znázorňuje černý obraz v průřezu, při veliké úrodě ještě menší; průměrná váha plodu jest asi 110 g, bývají však některé těžké až 150 g; některé plody jsou pěkně vejčité, jiné ke stopce více protáhlé, a ač velmi zřídka, po jedné straně lehounce proláklé; velké plody bývají také drobně zhrbolené a buď po jedné, nebo též i po obou stranách se táhne od stopky až po kalich širší mělká rýha, což se na menších plodech nevyskytuje.

Kalich buď jako nízká, po kraji zubatá korunka vztyčený, anebo jako hvězda rozložený, u spodu souvislý a v úzké, dlouze špičaté, šedé úšty rozeklaný, vězí buď v jamce zcela mělounké, lehce zhrbolené, anebo jen prostě na kulatém temeni plodu.

Nestejně dlouhá, tenká, dřevnatá stopka jest jako hrbolatá, zelená a rzivá, někdy jen na špičku plodu, jindy do malé jamky vtlačena; velké plody bývají blíže stopky zhrboleny a stopka přimáčknuta na stranu.

Hladká, až kluzká slupka dosti se leskne, se stromu jest sivě zelená a později maličko zežloutne, však zeleně prokvétá, dílem zůstává vůbec zelená, jen strana sluncem ožehlá žlutě prokvétá; zřídka se vyskytuje se plod na slunci maličko zarudlý. Světle šedě a rzivě vrou-

bené, ve stínu drobnější, na slunci hrubší a nápadnější tečky pokrývají hustě celý plod; rez jest velice vzácná a jen někdy bývá v obkalejší jen jako kruhovitě a čárkovitě nastříknuta. Voní muškatoově.

Bílá dužnina mění se do lososova, jest velmi jemná, šťavou přetéká a úplně se rozplývá; chuť jest výborná, libě sladká a silně muškatoová.

Hrubší zrninou obklopený, krátce dutoosý jaderník chová v malých pouzdrech dobře vyvinutá, světle hnědá jádra.

Nemá se dříve česati, až v polovině října, čím déle na stromě, tím déle vydrží, dříve sčesané plody brzo dozrávají; podle toho může si každý požitek těchto vzácných hrušek prodloužiti. Čisté plody dospívají na loži k jídlu asi tak kolem 15. listopadu, dozrávají však velice nenáhle, celou zimu, a není nic zvláštního, najdeme-li v dobré, chladné místnosti ještě v březnu svěží, zdravé plody. Pro stůl nemožno si ani přát lepší hrušky, i v obchodě byla dříve velice hledána a dobře placena. K sušení se hodí dobře.

Bláha o ní poznamenal: Miluje rozhodně polohu volnou a vyšší, v nížinách velice trpí plísni, takže zůstane sotva 10% čistého ovoce, musí se stříkati třikrát za sebou. Zraje v provinci a co možná pozdě česat!

V literatuře nalézáme ji všude. V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji mají ji pod číslem 130, Máslovka Sternberkova. Pixa popsal ji ve svém „Štěpařském klíči“ pod jménem Kobrčka (k čemuž mylně připojuje Bezzi de Montigni), „Moravské Ovoce“ čís. 66, Máslovka Koprčská, „Handbuch der Obstkunde“ čís. 74, Liegel's Winter Butterbirne, taktéž i „Obstzüchter“ 1907 čís. 9, a Lucas „Die wertvollsten Tafelbirnen“ čís. 68, Leroy „Dictionnaire de Pomologie“, čís. 865, Suprême Coloma.

Dále jsou známa synonyma: Knížecí tabulová, Kníže Schwarzenberg, Muškateľka zimní, Postoloprtská, Kobrčka, Koprčka, Kulma, polsky Bera Liegela, slovinsky Lieglovka, Amorette, Beurré Drapier (Drapiez), B. Gens, B. d'Hiver de Liegel, B. Piquery, Bischof Milde, Coloma d'Automne, Coloma's köstliche Winter Butterbirne, Count Coloma, Duchesse Caroline Amélie, Fürst Schwarzenberg, Graf Sternberg's Winter Butterbirne, Graf Sternberg's Winter Tafelbirne, Herzogin Caroline Amalia, Hurbanis, Kopertsch, Kopertsche Fürstliche Tafelbirne, Kopetscher, Louis Dupont, Louise d'Orléans, Piquery, Postelberger B., Précieuse d'Hiver de Coloma, Prince Schwarzenberg, Princesse Caroline Amélie, Table des Princes de Kopertsch, Unique Musquée, Urbaniste(s), Urbanist's Seedling, Virgalien Musquée, Weinhuberin, Winterhuberin, Winter-Muskateller, Butyralia exquisita.

KOPOREČKA – *Liege's Winter-Butterbirne*. – *Suprême Coloma*.